

“सबैका लागि शिक्षा”

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् पोखरा र पोखरा महानगरपालिकाको
साभेदारीमा सञ्चालित गण्डकी बहुप्राविधिक शिक्षालय

पञ्चै बाजा बाद्यवाधन

(Panchai Baja Badyavadhana)

(समय : १६० घण्टाको छोटो अवधिको तालिमको लागि तयार पारिएको)

गण्डकी बहुप्राविधिक शिक्षालय
पोखरा-२९, भण्डारढिक
फोन नं.: ०६१-५६००९७

Website: www.pokharagpi.edu.np,

Fb.: [www.fb.com/pokhara29](https://www.facebook.com/pokhara29),

Email: pokharamun.gmt@gmail.com

पञ्चै वाजा बाद्यबाधक

पृष्ठ भूमि

परम्परागत रूपमा नेपालका पहाडी भेकतथा भारतको सिक्किम तथा दार्जीलिङ सम्म नेपाली भाषी समुदायमा, शुभ कार्यको समयमा मङ्गल धुनको रूपमादमाई समुदायले मात्र बजाउने परम्परागत वाजालाई पञ्चैबाजा भनिन्छ। हाल यो बाजा विभिन्न समुदायका पुरुष र पछिल्ला दिनहरूमा महिलाहरूले पनि ब्याबसायिक रूपमा बजाउन थालिकाले यो सिपले केही हद सम्म व्यवसायीकता पाएकोले यस खालको पेशाले रोजगारिको सम्भावना देखियको र दक्ष जनशक्तिको अभावमा यव पेशा संकट मा गर्दै गएको वर्तमान अवस्थामा पाठ्यक्रम निर्माण गरी सिप हस्तान्तरण गरी रोजगारिको अवसर सृजना गर्न यो पाठ्यक्रम उपयोगी हुनेछ।

पाठ्यक्रमको लक्ष

पाठ्यक्रमको मुख्य लक्ष्य पञ्चैवाजा बजाउने दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नु रहेको छ।

पाठ्यक्रमको विवरण

यो पाठ्यक्रममा पञ्चैवाजा पेशा तथा वाद्य उपकरणको परिचय, विभिन्न सूर तालको परिचय, रागको उपयुक्त समय तथा उपकरणहरूको सूरक्षित भण्डारण का साथै वाद्य वाधनका लागी आवश्यक सिप तथा ज्ञान समावेस गरिएको उपयुक्त

तालीम अवधि:

- १६० घण्टा

प्रशिक्षार्थि संख्या

एक समुहमा अधिकतम २० जना रहने छन्

प्रशिक्षकको योग्यता

हाल लाई यसकिसिमको सिप सिकाउने कुनै शैक्षिक पाठ्यक्रम तथा यस अघि कुनै आधिकारिक प्रमाणपत्र प्राप्त प्राविधिक नभएको कारणले परामपरागतरूपमा वाजा बजाईरहेका सिपालु सिपकउन सक्ने वाधक नै यसका प्रशिक्षक हुनेछन।

प्रशिक्षक प्रशिक्षार्थि अनुपात

प्रयोगात्मक कक्षामो लागी अनुपात १:१०

क्र. स.	पाठ्य बिबरण	प्राविधिक ज्ञान	समय (घण्टा)		कुल समय
			सै	प्र	
१	पञ्चै वाजा	● परिचय ● पञ्चै वाजामा समावेस हुने वाजाहरु ● पञ्चै वाजाको एतिहिसक पृष्ठभूमी ।	४	-	४

		● पञ्चे वाजा वजाउने समय र समुह। ● नौमति वाजा र पञ्चै वाजाको विचको समानता तथा फरक ● पञ्चे वाजा संरक्षणमा हालका प्रयास तथा व्यावसायिकता बिकास । ● पञ्चे वाजाको सुरक्षित भण्डारण । ● पञ्चै वाजा वाद्यकहरुले ध्यानदिनुपर्ने कुराहरु ■ पेशागत मर्यादा ■ पेशाको व्यावसायिकता ■ व्यक्तिगत सरसफाई ■ खानपिन ● वाजाकाताल ● तालको परिचय ● तालहरुका प्रकार ● राग र तालको भिन्नता ● ताल फेर्ने तरिका ● वाजाकाराग ● रागको परिचय ● रागहरुका प्रकार ● राग र ताल बिचको सम्बन्ध ● राग, ताल र समय बिचको सम्बन्ध			
	सहनाई बजाउने	<u>सहनाई</u> वनावटको परिचय ● सहनाईका विभिन्न भागहरुको चिनारी ● काँजो ● मोरचुल ● पाथी/ फुली ● छत्री ● नल पिपिरो ● पिपिरो वनाउने तरिका ● सहनाईमा रहेका प्वाँलहरु ● सहनाईमा रहेका प्वाँलहरु र औलाको चाल	१	१७	१८

		सहनाई वजाउनु पूर्व तयारी ● वजाउँदा समात्ने तरिका ● औलाको चाल ● ओठमा राख्ने च्याँप्ने तरिका ● पौन लिने तरिका स्वाँस लिने फ्याक्ने तरिका			
	ढोलक बजाउने ।	<u>ढोलक</u> ● वनावट ● समात्ने तरिका ● हात र गजोको ताल मिलाउने	१	३	४
2.	ठुलो दमाहा बजाउने ।	<u>ठुलो दमाहा</u> ● वनावट ● तमौरोमा पानि भर्ने तरिका ● दमाह तन्काउने तरिका	१	३	४
3.	सानो दमाहा बजाउने ।	<u>सानो दमाहा</u> ● परिचय ● वनावट ● समात्ने तरिका ● सानो दमाह वजाउदा ध्यानदिनु पर्ने कुराहरु	१	३	४
4.	बाउँताल बजाउने ।	<u>बाउँताल</u> ● परिचय ● वनावट ● समात्ने तरिका ● बाउँताल वजाउदा ध्यानदिनु पर्ने कुराहरु	१	३	४
5.	ट्याम्को बजाउने ।	<u>ट्याम्को</u> ● परिचय ● वनावट ● समात्ने तरिका ● ट्याम्को वजाउदा ध्यानदिनु पर्ने कुराहरु	१	३	४
6.	इयाम्टा/इयाली बजाउने ।	<u>इयाम्टा/इयाली</u> ● इयाम्टा/इयालीपरिचय ● इयाम्टा/इयालीवनावट	१	३	४

		● इयाम्टा/इयालीसमात्ने तरिका ● इयाम्टा/इयालीवजाउदा ध्यानदिनु पर्ने कुराहरु			
7.	नरसिङ्गा बजाउने ।	<u>नरसिङ्गा</u> ● परिचय ● वजाउने समय ● नरसिङ्गाको वनावट ● नरसिङ्गाका भागहरु ○ शुर्ता ○ मोरी ○ ककनि ● नरसिङ्गाप्रयोग बिधि । ● फिटिङ गर्ने तरिका । ● ओठमा च्यापेर नाकले स्वास लिने र नर -सिङ्गाको प्वाल वाट स्वास फाल्ने तरिका । ● फुकाई बिधि ● वजाउने अभ्यास	१	१७	१८
8.	कर्नाल बजाउने	<u>कर्नाल</u> ● कर्नालको परिचय ● कर्नाल वनावट ● कर्नाल समात्ने तरिका ● कर्नाल वजाउदा ध्यानदिनु पर्ने कुराहरु ● कर्नाल वजाउने बिधि	१	१५	१६
9.	ढोलक बजाउने ।	<u>ढोलक</u> ● ढोलकको परिचय ● ढोलकको वनावट ● ढोलक समात्ने तरिका ● ढोलक वजाउने बिधि	१	३	४
10.	नगरा बजाउने	<u>नगरा</u> ● परिचय ● नगरा वजाउने समय ● नगरा वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु	१	३	४

		● नगरा वजाउने अभ्यास			
11.	मालश्री धुन बजाउने	<u>मालश्री धुन</u> ● परिचय ● मालश्री धुन वजाउने समय ● मालश्री धुन वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● मालश्री धुन वजाउने बिधि	१	५	६
12.	ख्याली ताल बजाउने ।	<u>ख्याली ताल</u> ● ख्याली तालको परिचय ● ख्याली का प्रकार ● नेवारे ख्याली ● नेवारे ख्याली परिचय ● नेवारे ख्याली वजाउने समय ● नेवारे ख्याली वजाउने ● साझा ख्याली ● ख्याली ताल वजाउने समय ● ख्याली ताल वजाउने समय ● ख्याली ताल वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● मालश्री धुन वाट ख्याली ताल काट्ने तरिका ● ख्याली ताल वजाउने अभ्यास	१	५	६
13.	झ्याउरे ताल बजाउने	<u>झ्याउरे ताल</u> ● झ्याउरे ताल वजाउने समय ● झ्याउरे ताल वजाउने समय ● झ्याउरे ताल वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● झ्याउरे ताल वजाउने अभ्यास	१	५	६
14.	शुभ साईत (दुलाहा अन्माउने) रागबजाउने ।	<u>शुभ साईत राग</u> ● शुभ साईत दुलाहा अन्माउने रागको परिचय ● शुभ साईत दुलाहा अन्माउने राग वजाउने समय ● शुभ साईत दुलाहा अन्माउने राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● शुभ साईत दुलाहा अन्माउने राग वजाउने अभ्यास	१	५	६

15.	वाटे राग बजाउने ।	<u>वाटे राग</u> ● वाटे रागको परिचय ● वाटे राग वजाउने समय ● वाटे राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● वाटे राग वजाउने अभ्यास	१	३	४
16.	वासा राग (दुलहिको घरमा पुग्ने वित्तिकै वजाउने राग) बजाउने ।	<u>वासा राग</u> ● वासा रागको परिचय ● वासा राग वजाउने समय ● वासा राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● वासा राग वजाउने अभ्यास	१	३	४
17.	जन्ति पर्सिने राग बजाउने	<u>जन्ति पर्सिने राग</u> ● जन्ति पर्सिने राग परिचय ● जन्ति पर्सिने राग वजाउने समय ● जन्ति पर्सिने राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● जन्ति पर्सिने राग वजाउने अभ्यास	१	३	४
18.	गोडा धुने राग बजाउने ।	<u>गोडा धुने राग</u> ● गोडा धुने राग परिचय ● गोडा धुने राग वजाउने समय ● गोडा धुने राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● गोडा धुने राग वजाउने अभ्यास	१	३	४
19.	सिन्दुर हाल्ने समयको राग बजाउने ।	<u>सिन्दुर हाल्ने समयको राग</u> ● सिन्दुर हाल्ने समयको राग परिचय ● सिन्दुर हाल्ने समयको राग वजाउने समय ● सिन्दुर हाल्ने समयको राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● सिन्दुर हाल्ने समयको राग वजाउने अभ्यास	१	३	४
20.	डोलीमाग्ने राग बजाउने ।	<u>डोलीमाग्ने राग</u> ● डोलीमाग्ने राग समयको राग परिचय ● डोलीमाग्ने राग वजाउने समय ● डोलीमाग्ने राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु ● डोलीमाग्ने राग वजाउने अभ्यास	१	३	४

21.	डोलि भित्राउने राग बजाउने ।	<u>डोलि भित्राउने राग</u> - डोली भित्राउने राग समयको परिचय - डोली भित्राउने राग वजाउने समय - डोली भित्राउने राग वजाउदा प्रयोग हुने वाजाहरु - डोली भित्राउने राग वजाउने अभ्यास	१	३	४
22.	भोटे सेलो बजाउने ।	<u>भोटे सेलो</u> - भोटे सेलो राग समयको परिचय - भोटे सेलो राग वजाउने समय - भोटे सेलो रागमा प्रयोग हुने वाजाहरु - भोटे सेलो रागमा वजाउने अभ्यास	१	३	४
23.	चाला मसाना राग बजाउने ।	<u>चाला मसाना राग</u> - चाला मसाना राग परिचय - चाला मसाना राग वजाउने समय - चाला मसाना रागमा प्रयोग हुने वाजाहरु - चाला मसाना वजाउने अभ्यास	१	३	४
24.	पटने ताल बजाउने ।	<u>पटने ताल</u> - पटने ताल परिचय - पटने ताल वजाउने समय - पटने तालमा प्रयोग हुने वाजाहरु - पटने तालमा वजाउने अभ्यास	१	३	४
25.	चौताल बजाउने ।	<u>चौताल</u> - चौताल परिचय - चौताल वजाउने समय - चौताल प्रयोग हुने वाजाहरु - चौताल वजाउने अभ्यास	१	३	४
26.	एकोहोरो ताल बजाउने	<u>एकोहोरो ताल</u> - एकोहोरो ताल परिचय - एकोहोरो ताल वजाउने समय - एकोहोरो ताल प्रयोग हुने वाजाहरु - एकोहोरो ताल वजाउने अभ्यास	१	३	४